

mutatják a célhoz vezető utat. Külön bizottság foglalkozott az általános egyetemi műveltség és a technikai készség megadására vonatkozó tanulmányok összeegyeztetésével a középfokú iskolák tanárainál. Rámutatott arra, hogy nagyobb és szorosabb kapcsolat létesítendő az egyetem és a tanárképző intézet között, Franciaországban, Belgiumban és Columbiában az egyetemi fokoknak az elnyerése még legutóbb is teljes jogot adott a középiskolákban való működésre. A nélkül, hogy magasabb kultúrának az előnyeit tagadásba vennők, még is szükséges az oktatói hivatásnak megfelelő technikai szakképzés biztosítása. Tanárképzőintézetekre tehát szükség van. — Az elemi iskolai tanítók képzésével kapcsolatban hangsúlyozták a magasabb műveltség követelményeit, amelyet az egyetem ad meg. Ezenkívül kapcsolatban kell maradniok az étellel. A tanítóképzés csak akkor lesz eredményes, ha a magasabb egyetemi képzés után két-három évre terjedő megfelelő szakszerű előkészítés következik. A tanítónál azonban még fontosabbak a jellembeli kvalitások, a jelölteket tehát gondosan kell kiválasztani.

4. E Scelet-Riou: *La liaison de l'École maternelle et de l'école primaire élémentaire.*

A szerző az óvoda és az elemi iskola tanítási módszereinek egyesítésével foglalkozik (Liaison pédagogique). Erre szükség van, mert a nevelő munka sikerének egyik feltétele az, hogy az elvekben állandóság, a végrehajtásban pedig következtesség érvényesüljön. E két tényezőnek a hiánya az értelmi és erkölcsi nevelés területein egyaránt komoly zavarokat okozhat. Ma az óvoda és az elemi iskola között a módszer szempontjából oly nagy a szakadék, hogy az elemi iskola sokszor megakasztja azokat a fejlődési folyamatokat, melyeket az óvoda sikerrel megindított, elhanyagolja olyan készségek továbbfejlesztését, amelyeket az óvoda nagyra becsült. (Ének, rajz, kézügyesség) Erkölcsi téren is tapasztalható az értékek átértékelése. Ami a gyermeknek dicsőséget szerzett az óvodában, mint az öntevékenység spontán megnyilatkozása, az elemi iskolában büntetést von maga után, mert ott azt fegyelmezetlenségnek minősítik. Hasonló jelenségek megzavarják a gyermek gondolkodását, felborítják fejlődő logikájának rendjét. A kisednevelés elveinek és módszereinek lélektani mélységei iránt még mindig kevés megértő fogékonysággal találkozunk Montessori és Decroly tudatában voltak annak, hogy a nevelő munka már az óvodában kezdődik és az óvodában elért eredményeket nem szabad később lerombolni: a saját iskoláikban épen ezért megvalósították a két iskolatípus között az egységes módszeres eljárást. A cikk a továbbiakban az individuális és kollektív munka méltatásával foglalkozik.

Dr. Németh Sándor.

VEGYES

Beszámoló az egyesület makói vándorgyűléséről és kiállításáról.

A Magyar Nevelők Egyesülete november 6-án tartotta Makón tanügyi kiállítással egybekötött ezévi második vándorgyűlését, melyre szépszámmal jöttek össze Délmagyarország nevelői rendjének tagjai.

A tanügyi kiállítást dr. Kisparti János tankertületi kir. főigazgató nyitotta meg a város közönsége és nagyszámú pedagógus jelenlétében. A kiállítás két iskolában, a polgári leányiskolában és a mellette fekvő szegedi utcai elemi iskolában kapott helyet. A polgári leányiskolában, az állami gimnázium, a felső-

kereskedelmi iskola, a polgári iskolák és a mezőgazdasági iskola, összesen hét intézmény állították ki anyagukat, míg az elemi iskolák kiállítása a szegedi utcai állami elemi iskola földszintjének 5 termében és folyosóján helyezkedett el. Egy-egy teremben tehát legalább két iskola kiállítását kellett elhelyezni. Ha meggondoljuk, hogy egy-egy iskola máskor csupán a maga rajz-kézimunka kiállítása számára vesz igénybe egy termet, amely rendszerint az iskola legnagyobb, rendelkezésre álló terme, akkor máris tudjuk, hogy a kiállítási helyiségek nem voltak elegendők mindannak az anyagnak befogadására, amelyet az iskolák bemutathattak volna. Maga a rendelkezésre álló idő is elég rövid volt s így a kiállítás minden siker ellenére se azt adta, amire a kiállító pedagógusok képesek lettek volna.

A kiállítás általános képe a lehető legjobb benyomást tette minden szemlélőre. A célkitűzések között fontos helyet kapott az is, hogy a nevelő munkája együtt szerepeljen a növendékével.

A nevelők túlzott szerénységből a legtöbb esetben a munkájukat még névvel sem látták el, s így alapos helyzetismeret és sok kérdezősködés kellett egy-egy nyilvánvalóan tanári, vagy tanítói munka szerzőjének meg tudakolásához.

A *nevelői érdeklődés* elsősorban a felé az iskola felé fordult, amelynek a nevelő közvetlen munkása. Kifűnő grafikonokat láthattunk az iskolák életéből a közép- és középfokú iskoláknál, amelyek bemutatták az iskolák benépesedését, a szülők foglalkozása szerinti megoszlását, a tanulmányi eredmények alakulását, a növendékek egészségügyi adatait, amelyek közül nem egy olyan részletes volt, hogy százalékosan mutatta ki a lúdtalpas, rövidlátó vagy gerinc-elferdüléssel tanulókat számát. Egy grafikon a Cser-féle vizsgálatok alapján a tanulók figyelem-elfáradásának

mértékét mutatta be a különféle korcsoportokban és a tanulási időegység végén, ismét másik a leggyakrabban előforduló helyesírási hibákat ábrázolta osztályok és hibacsoportok szerinti kimutatásban. Volt grafikon a tanulók testmérési adatainak az országos átlaggal való összehasonlításáról és még sok más, az iskola életének megismerésére vonatkozó vizsgálatról.

A gimnázium kiállítási anyagában Párkányi László tanár újszerű és rendkívül ötletes szemléltető eszközöket mutatott be a számtan tanításával kapcsolatban. Meg kell emlékeznünk arról a képsorozatról is, amit Buday Géza tanügyi főtanácsos szövegéhez az intézet egyik tanára fotografált az iskola és az internátus életéből. Láthatott a közönség művészemberek alkotásaiból is szép számmal.

Azonban a nevelői érdeklődés nem áll meg az iskola határain belül, amint azt a nevelői munka megmutatta. Láttunk szemléltető ábrákat Magyarország földbirtokviszonyainak bemutatásáról, amely azt mutatja, hogy a legnéhezebb mai kérdések is foglalkoztatják nevelőinket, láttunk a külkereskedelmi forgalomra, a mezőgazdasági és ipari cikkek termelésére, termelési helyének megoszlására vonatkozó hallatlanul leleményes és szemléltető rajzokat, sőt helyet kapott a tanári munkák között az energiagazdálkodásnak néhány nagyon időszerű kérdése is. Meg kell emlékeznünk a kiállítás anyagából dr. Vidacs Aladár tanár új oktatófilmjeiről is, aki nagy rátermettséggel és pompás meg látással fotografálja a rábizott feladatokat.

A nevelői érdeklődés önzetlenségére jellemző, hogy csupán egy három táblából álló statisztikai táblázatot láttunk, amely a tanárok és tanárnők szociális kérdéseire vonatkozott. Ez a három tábla azt mutatta be, hogy ma a 34 éven alóli tanároknak csak kis része

rendelkezik 5 évnél hosszabb szolgálati idővel, tehát nagyon későn kerül állásba és ha állásba kerül is, csak nagyon későn jut olyan helyzetbe, hogy meg is nősülhessen. Ennek következtében nagyon sok a nőtlen tanár, sok a gyermektelen tanári házasság és a gyermekáldás a tanári házasságokban ma már olyan kevés, hogy 1000 tanári házasságra csupán 1640 gyermek jut. A nevelők szociális kérdéseinek és helyzetének vizsgálata tehát egyelőre alig foglalkoztatja nevelőinket, pedig ennek feltárása nélkül bizonyos tekintetben közoktatási politikánk is sötétben tapogatózik.

Külön kell megemlékeznünk a makói és Makó környéki *tanítószág kiállítási anyagáról*. Ennek a minden dicsőretet megérdemlő anyagnak az elkészülése a tankerületben rendezett pedagógiai szemináriumokon kezdődött meg, amikor az volt a megbeszélés tárgya, hogy a tanító hogyan járulhat hozzá iskolájának szemléltetőeszköz gyarapításához gyűjtéssel, vagy méginkább egyes szemléltető eszközök elkészítésével.

A kiállításon a makói iskolákon kívül a vidéki iskolák is nagy számban vettek részt, a nagy távolság, a szállítással járó költségek fedezetlen volta miatt azonban csak e'őre kiválógatott anyaggal. Meg kell emlékeznünk a kiállításnak otthont adó szegedi utcai állami iskolán kívül a makói Deák Ferenc utcai, Bajza utcai állami iskolákról, a makói külterületi körzetről, a kizombori, csanádpalotai, pitvarosi, mezőhegyesi, alsókamarási, kunágotai, pusztatollakai, b'ınkút-rózsamajori, 'deszki, mezőkovácsházai, battonyai és nagylak-kendergyári állami elemi iskolákról. A felekezeti iskolák közül a makói róm. kat., a csanádalbertyi ág. h. ev. és a földéaki róm. kat. iskola tűnt ki nagy és kiváló anyagával.

A cél az volt, hogy tantárgycsoportok sze.int mutassák be azokat a tanítók által ké-zített és gyűjtött szemléltetői eszközöket, melyekkel a mai módszeres eljárást szemléletessé, a megértést könnyűvé és élvezetessé tehetik. A kiállításon bőséges anyag volt az írvan-olvasás és hangoztatás, az I-IV. osztályos beszéd- és értelemgyakorlat, a III-VI. osztályos természetrajz, gazdaságtan és háztartástan ismereteinek, valamint földrajzi anyagának szemléltetésére, sőt még a bonyolult helyesi-ás és nyelvi magyarázatok megkönyvítését szolgáló eszközökből is bőséges kollekció volt. Dicsőretet érdemel a kiállított sok kézzel rajzolt térkép, miniszterileg is engedélyezett számolási segéd-eszköz és készülék, hangulatos tanítói rajz és a valóságot megközelítő falusi házat és udvart szemléltető készítmény.

Az ifjúság munkájáról szintén dicsőrettel kell megemlékeznünk. Mint-hogy a kiállítás előkészítésére mind-össze egy hónap állt rendelkezésre, természetesen új munka alkotása sok nehézségbe ütközött. Különb-en is az iskolák tanmenetei még alig jutottak túl október végén a kezdet nehézségein. A kiállítás anyagában így szép számmal került korábbi évek anyagából, különösen a leányiskolák kézimunka anyagából. Bámulatos az a készség, ügyesség, izlés és leleményesség, ami például a leányiskolák növendékeinek munkáiban megnyilatkozik. A polgári leányiskola, sőt az elemi iskolák kiállítási anyaga megdönthetetlen bizonyítéka annak, hogy nevelőink milyen nagy szeretettel karolják fel a népművészetet. A kiállítás anyagában feltalálható sok magyar vidék népművészete. Nagyon sok olyan tárgy is szerepelt a kiállítás anyagában, amely egy-egy tantárgy anyagának szemléltetését szolgálja és amiket a növendékek nevelők vezetése mellett maguk készítettek. Ezeknek anyaga az iskolatípusok és szaktárgyak szerint igen sokrétfű, felsorolásuk és

méltatásuk szinte lehetetlen. A felsőkereskedelmi iskola kiállítási anyagában nagy szerepet játszott a könyvteltannak és levelezésnek, valamint sokszorosításnak egészen korszerű ábrázolása, az áruismeret, a vegytan, a földrajz jutott még nagy szerephez, az előbbi kettő egyes gyűjteményekkel, az utóbbi korszerű kérdések felvetésével és ábrázolásával, amelyek általában ismeretlenek a nagyközönség előtt.

A makói iparostanonciskola és mezőgazdasági iskola szintén arról a komoly munkáról tanúskodnak, amivel lépten-nyomon találkozni kellett a kiállítást látogató nagyközönségnek is. Kellemes meglepetésül szolgáltak azok a szakrajzok, készítmények, amelyeket a különböző iparágak tanulói készítettek. Hasonlóan csak elismeréssel említhetjük meg a gazdasági iskola szép anyagát, különösen befőttyűjteményét, amelynek receptjeit a jelenlevő tanárnő a nagyközönségnek is szívesen rendelkezésére bocsátotta.

A gimnázium ifjúságának Aero-Kőre repülőgép modelleket állított ki, amelyeket ők maguk készítettek. Szerepelt egyik VII. osztályos tanuló két képpel és két szoborral, melyek komoly tehetségre mutattak.

A kiállítás hatalmas anyagának megtekintése után a nevelők a vármegye-házára vonultak, ahol 11 órakor megkezdődött a *vándorgyűlés*. Az ünnepélyt *dr. Nikelszky Jenő* polgármester nyitotta meg. Beszédében a Felvidék visszacsatolásáról emlékezett meg, majd a nevelői munka lehetőségeit és értékét fejtegette. Végül makó város nevében köszöntötte a Magyar Nevelők Egyesületét és a megjelent délmagyarországi nevelőket.

Dr. Belle Ferenc, a szegedi zeneiskola igazgatója művészi hegedűszólója *dr. Magyariné Veszényi Gizella* zeneiskolai tanárnő hivatott kíséretével nagy tetszés közben hangzott el.

Utána *dr. Kisparti János* tankerületi kir. főigazgató beszélt *Nemzeti műveltségünk értékéről*. A főigazgató is megemlékezett előadása elején a Felvidék visszacsatolásának történelmi jelentőségéről, amely az igazságnak és tudományos felkészültségnek diadala volt, tehát szellemi értéke van. Az igazság és felkészültség szellemi érték, a nevelők a szellemi értékek megvalósításáért küzdenek, tehát mindenképpen helyes, ha a szellem emberei a nagy nemzeti ünneplésben a maguk külön ünnepében is hangsúlyozzák a szellem diadalát. Ezután a nemzet és a műveltség értékfogalmait fejtette ki, bemutatta azoknak alkotójegyeit, s ezekből vizsgált a nemzeti hagyományok e jeje vezette le, amelyre a nemzeti öntudat és nemzeti szolidaritás épül. Az előadás maga bizonyossága volt a szellem legtisztább értékének, kristálytisztalógika, szilárd felépítés, világos következmény: a nemzeti öntudatra, önismeretre, hagyományokra épülő nemzeti szolidaritás megvalósítása, mint nevelési cél.

A főigazgató előadása után *dr. Ravaszné Matolcsy Margit* énekművésznő *dr. Gyenge Miklós* zongorakíséretével előadott megkapóan szép magyar dalaiban gyönyörködött a vándorgyűlés közönsége.

Dr. Diószeghy András kereskedelmi iskolai igazgató a nevelő és a társadalom viszonyát fejtegette hasonlatokban és szép képekben gazdag előadásában. Rámutatott azokra a súlyos problémákra, melyek a társadalom és a nevelő között a gyakorlatban lépten-nyomon felbukkannak.

Végül *dr. Várkonyi Hildebrand* egyetemi tanár, egyesületi elnök megköszönte a szereplőknek, rendezőknek és vendéglátóknak mindazt a fáradságot, amivel a vándorgyűlés sikerét előmozdították. Javaslatára a vándorgyűlés hódoló táviratot küldött a Kormányzó

úrnak, üdvözlő táviratot dr. Imrédy Béla miniszterelnöknek és gróf Teleki Pál közoktatásügyi miniszternek.

A rendkívül magas színvonalú ünnepség résztvevői társaságban vettek részt, amelyen az egyetlen pohárköszöntőt dr. Kászonyi Richárd főispán mondotta Magyarország Kormányzójára.

Az összegyűlt nevelők délután Makó város kultúrintézményeit tekintették meg, majd végignézték dr. Vidacs Aladár gimnáziumi tanár, a magyar filmoktatás egyik jeles aktív munkásának több új oktatófilmjét.

A makói pedagógusnap a legkézzelfoghatóbb bizonyága annak a mindjobban megvalósuló nagy gondolatnak, mely a magyar nevelőket egyformán egy táborba akarja összehozni.

Ennek a magyar nevelői rendnek szüksége is van a maga munkájának minden vonalon való elismertetésére, s akik Makón jelenvoltak a vándorgyűlésen, azok látták is, hogy ennek a törekvésnek nincs hathatósabb eszköze az ilyen kollektív megnyilatkozásoknál.

Köszönettel említem meg, Dr. Nagy Sándor kir. tanfelügyelő, Molnár K. Lajos és Glósz Ferenc tanár úrak nevét, akik jegyzeteikkel beszámoló anyagát szolgáltatták.

Téglás J. Béla

A Magyar Nevelők Egyesületének Középiskolai Szakosztálya nov. 23-án tartotta első ülését ebben a tanévben.

Az ülés színhelye az áll. leánygimnázium volt és ugyaninnen kerültek ki az előadók is: dr. Soós Paula és dr. Lőrincz Jenő, az intézet igazgatója.

Az előadáson dr. Kisparti János tanker. kir. főigazgató, az Egyesület díszelnöke és dr. Várkonyi Hildebrand egy. tanár, az Egyesület elnöke is megjelent.

Az ülés első részében a *sztereoszkopikus szemléltetéssel* foglalkozott Soós

Paula tanárnő. Elmondotta, hogy a helyes térszemléletre mennyire szüksége van katonának, mérnöknek, geografusnak, matematikusnak egyaránt. Az iskolai oktatásban már sok régi törekvéssel találkozunk ennek elérésére, így pl. azzal, hogy a növendék kezébe adjuk a kockát, a hengert, stb., sőt vele készítetjük el a testeket. Azonban az összes szükségletek így nem elégíthetők ki. A következő eszköz volt a sztereoszkopnak nevezett prizmás szemüveg, amellyel a két szem állásának megfelelően készített két felvételt nézve a térben kidomborodva láttuk a lefényképezett tárgyat. Ez egyrészt nehezen kezelhető, másrészt előállításra meg lehetőségen költséges.

Az összes követelményeknek jobban megfelelő eszközt Dove és Rollmann készítették 1856-ban. Henri Richard tökéletesítette és 1912-ben mutatta be a cambridgei V. Matematikai Kongresszuson. Ő is két képet készített a tárgyról, az egyik a bal szemünkben, a másik a jobb szemünkben keletkező kép a tárgy egyazon helyzetében. A két kép különböző színű, a két szín egymásnak fénytani kiegészítője, pl. piros és zöld. Ha ezt a kettős ábrát pl. piros szemüveggel nézem, akkor a piros kép elmosódva, a zöld tisztán látszik. Zöld szemüveggel a jelenség felcserélődik, ugyanis minden átlátszó anyag a saját színét elnyeli, a kiegészítőjét pedig átocsátja. Ha tehát az említett ábrán a bal szemmel látott kép piros, a másik zöld és a bal szememre zöld szemüveget teszek, akkor bal szemembe pontosan az a kép jut el, amelyik akkor, amikor a térben látom a tárgyat. Hasonló az eset a jobb szememmel, ha arra piros szemüveg kerül. Mindegyik szememben tehát egy-egy kép keletkezik, mindegyik pontosan úgy, mint a térben látott tárgyról; minden megvan tehát ahhoz, hogy a két kép agyamban pontosan úgy egye-